

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Transpersoner i Sverige - Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor (SOU 2017:92)

Datainspektionen har granskat betänkandet huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Mot bakgrund av detta har Datainspektionen följande synpunkter.

Allmänt om dataskyddsförordningen

Eftersom EU:s dataskyddsförordning börjar tillämpas den 25 maj 2018 är det förordningens bestämmelser som ska beaktas under det fortsatta beredningsarbetet. Förordningen kommer att utgöra det primära regelverket som ska följas vid behandling av personuppgifter. Personuppgiftslagen och dataskyddsdirektivet upphör att gälla den 25 maj 2018.

Behandling av personuppgifter är laglig endast om och i den mån ett av villkoren i artikel 6 är uppfyllt. Det innebär att den behandling av personuppgifter som eventuella lagförslag ger upphov till kan godtas endast om det finns en rättslig grund i artikel 6.

I artikel 6.1 c och e finns de bestämmelser som främst kan komma i fråga som rättsliga grunder för behandling av personuppgifter när en myndighet fullgör sina uppgifter; behandling som är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige samt behandling som är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

Datainspektionen vill i sammanhanget framhålla att utrymmet för myndigheter att behandla personuppgifter med stöd av samtycke är starkt begränsat enligt dataskyddsförordningen. Enligt definitionen i artikel 4.11 är

ett krav på samtycket att det är en frivillig viljeyttring. Av skäl 43 i förordningen framgår att frivillighet inte anses föreligga när det råder betydande ojämlikhet mellan den registrerade och den personuppgiftsansvarige. Det anges vidare i skäl 43 att det är osannolikt om den personuppgiftsansvarige är en offentlig myndighet att samtycket har lämnats frivilligt när det gäller alla förhållanden som denna situation omfattar.

Känsliga personuppgifter

Enligt 13 § personuppgiftslagen avses med känsliga personuppgifter bl.a. uppgifter om hälsa och sexualliv och enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen utgör bl.a. uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning särskilda kategorier av personuppgifter, dvs. känsliga personuppgifter.

Utgångspunkten enligt både personuppgiftslagen och dataskyddsförordningen är att behandling av känsliga personuppgifter är förbjuden. För att känsliga personuppgifter ska få behandlas måste något av undantagen i artikel 9.2 från förbudet vara tillämpligt. För tillämpning av vissa undantag i artikel 9.2 krävs nationell reglering.

Datainspektionen delar utredningens uppfattning att en isolerad uppgift om vilket kön en person har inte vanligen betraktas som en uppgift om sexualliv. Även om en sådan uppgift som utgångspunkt inte anses som en känslig personuppgift kan uppgiften i vissa fall vara en integritetskänslig uppgift i större eller mindre grad och som måste hanteras varsamt. Personuppgifter kan emellertid bli känsliga beroende på i vilket sammanhang de förekommer. Det är därför viktigt att man i varje enskilt fall gör en bedömning av vilken typ av personuppgifter det rör sig om och om det finns stöd för behandlingen. Huruvida uppgifter om exempelvis könsidentitet utgör en känslig personuppgift beror därför på i vilket sammanhang uppgifterna förekommer vilket även konstateras i utredningen.

Uppdrag till Migrationsverket om registrering av könstillhörighet

I betänkandet föreslås att Migrationsverket ges i uppdrag att i myndighetens register registrera asylsökandens könstillhörighet baserat på självidentifikation. Bl.a. mot bakgrund av det ovan anförda är det enligt Datainspektionens mening inte helt klarlagt hur förslaget förhåller sig till bestämmelsen i 17 § utlänningsdatalagen där det anges att det vid sökning av

personuppgifter är förbjudet att som sökbegrepp använda uppgifter som avslöjar bl.a. hälsa eller sexualliv. Enligt Datainspektionens mening kräver denna fråga ytterligare utredning och analys.

Utredning om införande av ett tredje juridiskt kön

I betänkandet föreslås att regeringen tillsätter en utredning i syfte att utreda möjligheten att införa ett tredje juridiskt kön i Sverige och därmed könsneutrala personnummer. Det kan konstateras att en behandling av sådana personuppgifter skulle få effekt även internationellt.

I skäl 3 i dataskyddsförordningen anges att förordningen syftar till att harmonisera skyddet av fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter vid behandling av personuppgifter och säkerställa det fria flödet av personuppgifter mellan medlemsstaterna. Det innebär att om ett tredje juridiskt kön införs så får det inte innebära ett hinder för behandlingen av uppgifterna inom EU. Det är också viktigt ur den enskildes perspektiv att det inte skapas oavsiktliga hinder. Datainspektionen anser därför att det är viktigt att man inom ramen för en utredning av aktuellt slag överväger vilka konsekvenser förslaget i praktiken skulle kunna få för personer med ett tredje juridiskt kön registrerat i Sverige när deras personuppgifter behandlas i en annan medlemsstat som inte har infört den möjligheten.

Detta yttrande har beslutats av enhetschefen Katarina Tullstedt efter föredragning av juristen Nina Hubendick.

Katarina Tullstedt

Nina Hubendick
